

Досвід ведення гібридних конфліктів

анотований бібліографічний список

2019. – Вип. 22 (1 - 10 серпня). – 9 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

Книги, статті з наукових періодичних і продовжуваних видань

1. Демартино А. П. Інтернет в російській концепції інформаційної війни / А. П. Демартино // Держава і право. Серія : Політ. науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — Київ, 2018. — Вип. 82. — С. 61-78. — **Шифр зберігання в Бібліотеці : Бп14476-82(політ.науки).** Досліджено особливості російських підходів до використання мережі Інтернет в умовах інформаційної війни та нового позиціонування Росії на зовнішній арені. Проаналізовано ключові мотиви і фактори, що визначають російське бачення ролі і місця кібервійни в рамках зовнішньої агресії Кремля. Систематизовано документальні та доктринальні основи російської концепції інформаційної війни. Текст: <http://idpnan.org.ua/files/2019/derjava-i-pravo.-politichni-nauki.-vipusk-82-2018.pdf>

2. Калініченко Б. М. Особливості інформаційного забезпечення російської агресії проти України / Б. М. Калініченко // Держава і право. Серія : Політ. науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — Київ, 2018. — Вип. 82. — С. 39-51 . — **Шифр зберігання в Бібліотеці : Бп14476-82(політ.науки).** Розкрито основні аспекти застосування засобів інформаційного впливу на масову свідомість, формування громадської думки як передумову та одну з основних складових агресивних дій Російської Федерації на території України. Визначено основні методи та інструменти, що були використані в російській інформаційно-пропагандистській кампанії. Розглянуто форми інформаційного супроводження та висвітлення подій початку наступальних дій з боку Російської Федерації. Проаналізовано вплив інформаційних суб'єктів на сприйняття закодованих інформаційних

повідомлень цільовою аудиторією та роль такого впливу в протистоянні Росії та України в інформаційному просторі. Текст:
<http://idpnan.org.ua/files/2019/derjava-i-pravo.-politichni-nauki.-vipusk-82-2018.pdf>

3. **Калюжна Ю. О. Інтернет та соціальні мережі як засоби ескалації соціально-політичних конфліктів: приклад російсько-українського конфлікту** / Ю. О. Калюжна // Держава і право. Серія : Політ. науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — Київ, 2018. — Вип. 82. — С. 132-143 . — **Шифр зберігання в Бібліотеці : Бп14476-82(політ.науки).** Досліджено використання Інтернету та різноманітних соціальних мереж для поширення фейкових новин, пропаганди з боку Російської Федерації впродовж російсько-українського конфлікту, починаючи з 2014 року. Особливу увагу приділено питанням протидії Української держави інформаційній агресії з боку Росії та створенню Україною власних спеціальних угруповань для поширення в мережі інформації щодо дій агресора та проведення власних інформаційних кампаній. Текст:
<http://idpnan.org.ua/files/2019/derjava-i-pravo.-politichni-nauki.-vipusk-82-2018.pdf>

4. **Коваль З. Доктринальні підходи до інформаційно-психологічної стійкості України та шляхи її зміцнення** / Зіновій Коваль // Актуал. проблеми держ. упр. : зб. наук. пр. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. — Одеса, 2018. — Вип. 3 (75). — С. 15-20. — **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп15787-3(75)** Розглянуто доктринальні підходи до інформаційно-психологічної стійкості України в умовах неоголошеної гібридної війни. Наголошено на необхідності створення відповідної доктрини, яка б теоретично та системно окреслила погляди на сутність, цілі, характер інформаційної війни та на необхідні при цьому параметри досягнення Україною інформаційно-психологічної стійкості.

5. **Кудрявцев Г. В. Особливості координації Антитерористичним центром при Службі безпеки України діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом у ході проведення антитерористичної операції** / Г. В. Кудрявцев // Молодий вчений. — 2019. — № 4. — С. 145-148. *Проаналізовано координацію діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом у ході проведення антитерористичної операції. Координацію діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом, яку здійснює Антитерористичний центр при Службі безпеки України, визначено як позасистемну. Досліджено відмінності здійснення позасистемної та внутрішньосистемної координації діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом. Доведено, що у ході проведення антитерористичної операції повинна здійснюватися внутрішньосистемна координація діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом в рамках системи забезпечення проведення антитерористичної операції.* Текст: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/4/34.pdf>

Статті з періодичних видань

6. **Бесперстова О. "На Саур-Могиле познакомився с пареньком. Через час его привезли со штурма – в животе дырка, кишки до колен. С такими ранениями без медицинской помощи счет идет на часы"** / Ольга Бесперстова // Факты и коммент. — 2019. — 1 - 7 авг. (№ 29). — С. 5, 6. *Висвітлено спогади військовослужбовця – учасника боїв за легендарний курган Саур-Могилу Донецької області Олександра Жука (позивний "Гурман") у серпні 2014 року, який тепер проживає у Дніпрі.*

7. **Ведмідь М. Суперечливе перемир'я** / Михайло Ведмідь // Сіл. вісті. — 2019. — 2 серп. (№ 61). — С. 1. *Висвітлено інформацію, що від початку чергового "хлібного" перемир'я 21 липня противник в певні дні повністю утримувався від обстрілів позицій Об'єднаних сил. Акцентовано увагу, що ситуація змінилася після засідання Тристоронньої контактної групи у Мінську. Зазначено, що режим тиші було порушено 11 разів.*

8. **Ведмідь М. Такі різні подарунки / Михайло Ведмідь** // Сіл. вісті. — 2019. — 6 серп. (№ 62). — С. 1. *Висвітлено інформацію, що кількість обстрілів позицій Об'єднаних сил бойовиками збільшилася від одного до 3 – 11 за добу. Зазначено, що внаслідок вогневої активності противника за цей час дістали поранень четверо українських бійців.*

9. **Вітович І. Говорить і показує Україна ... російською мовою** / Ігор Вітович // Україна молода. — 2019. — 31 лип. (№ 84). — С. 8. *Йдеться про наміри створити в Україні всесвітній канал російською мовою, аби таким чином «посилити позиції держави в інформаційній боротьбі». Про це заступник глави Офісу президента України Кирило Тимошенко розповів агенції «Інтерфакс- Україна». За словами Тимошенка, такий канал потрібен, щоб Україна могла боротися і за уми українців на окупованих територіях Донбасу та Криму, і за уми росіян на території РФ. Він додав, що в команді Президента України Володимира Зеленського хочуть, аби згаданий канал був державним, але наразі ведуть перемовини з приватними каналами щодо надання прав на використання їхнього «найкращого контенту». На цю заяву відреагували всі закордонні україномовні зарубіжні інформресурси, зокрема «Радіо «Свобода», Бі-Бі-Сі та «Німецька хвиля».* Текст:

<https://www.umoloda.kiev.ua/number/3488/2006/135685/>

10. **”Войны не боится. У него с россиянами свои счета”** // Факты и коммент. — 2019. — 8 – 14 авг. (№ 30). — С. 2. *Проінформовано про Указ Президента України Володимира Зеленського щодо звільнення Олександра Сирського з посади командувача Об'єднаними силами (ОС) й призначення командувачем ОС генерал-лейтенанта Володимира Кравченка. Наведено коментарі колишнього начальника Генерального штаба – командувача ЗСУ генерала Віктора Муженка та відомого волонтера Романа Доника стосовно професійних якостей новопризначеного командувача ОС.*

11. **Воронцов П. Луганщина розраховує на власні сили, але не відмовиться від підтримки партнерів** / Павло Воронцов // Голос України. — 2019. — 7 серп. (№ 148). — С. 12. *Йдеться про зустрічі в Сєвєродонецьку голови Луганської обласної державної адміністрації (ОДА) Віталія Комарницького з військовим аташе Посольства Швейцарської Конфедерації в Україні Урсом Сульсером, під час якої було обговорено загальну безпекову ситуацію в Луганській області. Представник Швейцарії зазначив, що "ситуація між Росією та Україною є феноменальною, оскільки це не просто воєнний конфлікт, а гібридний", а тому місцеве населення повинно критично ставитися до інформації, яку отримує, а також до джерел, з яких вона надходить. Урс Сульсер також акцентував увагу на культурно-мовному питанні, яке "третя держава використовує, інструменталізуючи його, як п'ята колона". Віталій Комарницький проінформував про найгостріші проблеми Луганщини, пов'язані з війною: переважна частина промислового потенціалу залишилася на тимчасово окупованій території, у сільськогосподарських районах відсутнє залізничне сполучення та зруйнована мережа автомобільних доріг. Керівник області наголосив, що у подоланні цих проблем Луганщина розраховує на власні сили, але не відмовляється і від підтримки міжнародних партнерів.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/320218>

12. **Гречанов А. Кіборг "Рахман": "На мене надели противогаз, потім надавили ножом на шею: "Хватит валять дурака! Или сейчас расскажешь, кто ты, или отрежем тебе голову. Поживому."** / Андрей Гречанов ; беседу вела Ольга Бесперстова // Факты и коммент. — 2019. — 8 – 14 авг. (№ 30). — С. 5, 6. *Наведено матеріали інтерв'ю із колишнім командиром відділення розвідки 81-ої десантно-штурмової бригади Збройних сил України (ЗСУ) – легендарним кіборгом з позивним "Рахман" Андрієм Гречановим, який розповів про перебування у полоні бойовиків ДНР чотири роки тому. Зазначено, що сьогодні*

підполковник Гречанов служить заступником командира 18-го окремого батальйону морської піхоти.

13. **Зяцьєв С. Меморіал неоголошеної війни** / Сергій Зяцьєв // День. — 2019. — 8 серп. (№ 141). — С. 5. *Подано інформацію, що у Міністерстві оборони створено Меморіал пам'яті, присвячений солдатам і офіцерам Збройних сил України, загиблим на східних рубежах нашої країни, а також під час виконання миротворчих місій у різних "гарячих точках" світу.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/vony-zagynuly-za-nas-podrobyci/memorial-neogoloshenoyi-viyny>

14. **Казанський Д. З новим репертуаром** / Денис Казанський // Укр. тиждень. — 2019. — № 32 (9 - 15 серп.). — С. 10-11. *Йдеться про заяви керівників самопроголошених "республік" на Донбасі ("ДНР" та "ЛНР") про необхідність повернення Донецька та Луганська під контроль України на умовах надання їм "особливого статусу". Наведено думки експертів, які вважають, що Росія не збирається припиняти війну на Донбасі, про що свідчать обстріли української території та спорудження нових контрольних пунктів на лінії розмежування.*

15. **Капустин А. Челобитные для Зе** / Андрей Капустин // Фокус. — 2019. — № 31 (2 авг.). — С. 8. *Проінформовано, що у серпні 2019 виповнюється чотири роки з моменту офіційного запуску на сайті Президента нового розділу – "Електронні петиції", які, за словами колишнього глави Адміністрації Президента Дмитра Шимківа, є "формою ведення діалогу між державою та громадянином, інструментом виявлення громадського резонансу". Наведено приклади петицій, пов'язаних із проросійською тематикою, окупацією Криму, закликами до новообраного Президента України Володимира Зеленського щодо відновлення співробітництва з Російською Федерацією в різних галузях тощо. Указано на використання російськими ЗМІ таких петицій у пропагандистських цілях. Доведено, чому електронні петиції можуть стати зброєю в гібридній війні. Розглянуто досвід США стосовно*

поліпшення якості петицій, зокрема, в питанні боротьби з міськими божевільними. Наголошено на необхідності врахування Офісом Президента Володимира Зеленського напрацьованого досвіду та ризиків функціонування інституту електронних петицій. Текст: https://focus.ua/opinion/opinions/436244-chelobitnye_dlia_ze_kak_borotsia_s_drestunami_na_saite_prezidenta

16. **Медуниця Ю. Хлібне перемир'я із присмаком крові /** Юрій Медуниця // Уряд. кур'єр. — 2019. — 8 серп. (№ 150). — С. 2. *Йдеться про порушення умов так званого "хлібного перемир'я" проросійськими бойовиками, які 6 серпня обстріляли позиції українських військових поблизу Павлополя. Внаслідок цих злочинних дій загинули одразу четверо бійців одного з підрозділів 36-ої окремої бригади морської піхоти. В зв'язку з цими трагічними подіями Президент України Володимир Зеленський провів нараду з керівниками силових відомств і ключових підрозділів Збройних сил, а також зателефонував президенту Російської Федерації (РФ) Володимиру Путіну. Як повідомив Володимир Зеленський, він просив Володимира Путіна вплинути на ситуацію і припинити обстріли, а також сторони обговорили проблеми розмінування й розведення блокпостів поблизу Станиці Луганської та повернення українських полонених. У своєму дописі у Фейсбуці глава Української держави заявив: "Сьогоднішній інцидент спрямований на підриг не тільки цього перемир'я, а й переговорного процесу в цілому. Україна щиро прагне миру. І наше прагнення незмінне. Сьогодні весь світ побачив, хто саме миру не хоче. Саме тому я закликаю лідерів країн-учасниць нормандського переговорного формату Еммануеля Макрона, Ангелу Меркель та Володимира Путіна якомога швидше зібратися для відновлення перемовин". Наведено також коментарі Секретаря Ради національної безпеки і оборони України (РНБОУ) Олександра Данилюка та Спеціального представника Державного департаменту США у справах України Курта Волкера, який висловив розчарування новими порушеннями*

режиму припинення вогню на Донбасі. Текст:

<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/hlibne-peremirya-iz-prismakom-krovi/>

17. **Снегірьов Д. Італійські "привиди" в зоні ООС** / Дмитро Снегірьов // Україна молода. — 2019. — 7 серп. (№ 87). — С. 6-7. *Йдеться про матеріали, зібрані підрозділами поліції Донецької та Луганської областей про викриття злочинної діяльності трьох найманців з Італії, які за грошову винагороду скоювали злочини проти народу України. Про це повідомляв 16 червня 2019 року заступник голови Нацполіції В'ячеслав Аброськін. Слід зазначити, що розслідування конкретних злочинів найманства в Україні не було. Лише кількох бойовиків звинуватили в порушенні територіальної цілісності України, незаконному перетині її кордону, участі у діяльності терористичних груп і організацій, в незаконно організованих збройних формуваннях.* Текст:

<https://www.umoloda.kiev.ua/number/3491/188/135910/>

18. **Торба В. Як насправді відбувається "розведення" сил у Станиці Луганській** / Валентин Торба // День. — 2019. — 6 серп. (№ 139). — С. 4. *У контексті заяви Президента України Володимира Зеленського щодо початку розведення сил у Станиці Луганській висвітлено ситуацію стосовно реальності виконання цих завдань. Зазначено, що українська сторона зі свого боку намагається почати розмінування та відновлення мосту в районі Станиці Луганської, але не отримує гарантій безпеки з боку бойовиків.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/yak-naspravdi-vidbuvayetsya-rozvedennya-syl-u-stanyci-luganskiy>

19. **Чорна С. У Криму відмовляються реєструвати парафію ПЦУ, а на Чернігівщині знищують сакральну пам'ятку** / Світлана Чорна // Голос України. — 2019. — 7 серп. (№ 148). — С. 3. *Йдеться про повторну відмову так званого міністерства юстиції Криму зареєструвати парафію Української православної церкви. Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент охарактеризував ситуацію як "критичну" та зазначив, що окупаційна влада "зайняла позицію, що*

української Церкви на території Криму бути не повинно”. Текст:
<http://www.golos.com.ua/article/320194>

20. **Чорнієвич М. Військові називали Ірину Шевченко “мамою”** / Мар’яна Чорнієвич // Газета по-українськи. — 2019. — 6 серп. (№ 60). — С. 5. *Наведено поіменний список полеглих у липні захисників України. Зазначено, що за цей період відомо про смерть 15 бійців, 14 з яких – бойові втрати. Інформація про деяких – неповна. Наймолодшому із загиблих було 19 років, найстаршому – 48.* Текст:
<https://gazeta.ua/articles/ukraine-newspaper/ vijskovi-nazivali-irinu-sevchenko-mamoyu/919961>

**Підготовлено Відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

**Відповідальний за випуск Н. Я. Зайченко
12 серпня 2019 р.**